

European
Commission

EIROPAS PILSONU PANELĒ- DISKŪSIJAS

PAR JAUNU
EIROPAS
BUDŽETU MŪSU
NĀKOTNES
MĒRĶIEM

Informācijas
komplekts

Par šo Komplektu

Laipni lūgti Eiropas pilsoņu paneļdiskusijā par jaunu ES budžetu mūsu nākotnes mērķiem!

Paldies, ka piekristāt piedalīties šajā procesā. Mēs ceram, ka tas būs bagātinošs, interesants un patīkams! Pieņemot Eiropas Komisijas uzaicinājumu, jūs piekristāt uzņemties šo aizraujošo pienākumu. Līdz šim jau 1650 Eiropas pilsoņi ir piekrituši pievienoties šim demokrātijas piedzīvojumam: Eiropas pilsoņu paneļdiskusijas. Kopš 2021. gada viņi ir konsultējuši Eiropas Komisiju par dažādiem tematiem. Tagad ir jūsu kārta!

Jūs esat viens no 150 dalībniekiem, kas izvēlēti pēc nejaušības principa no visām 27 Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm, atspoguļojot ES daudzveidību. Tuvākajos mēnešos esat aicināti apspriest jauno ES ilgtermiņa budžetu, kas stāsies spēkā 2028. gadā, un formulēt ieteikumus, kā to izmantot pēc iespējas labākā veidā. Jums un pārējiem paneļdiskusijas dalībniekiem būs laiks, lai paustu savu viedokli, dalītos ar idejām un jautājumiem un visbeidzot iesniegtu savus ieteikumus Eiropas Komisijai.

Mēs darīsim visu iespējamo, lai jums nodrošinātu patīkamu pieredzi. Šis "Informācijas komplekts" palīdzēs jums šajā procesā. Tā struktūru veido četras sadaļas:

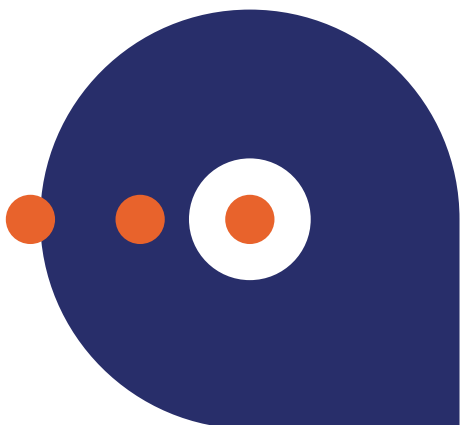
1. **PROCESS: KAS IR PILSOŅU PANEĻDISKUSIJAS?** 4
2. **UZDEVUMI: AR KO ES NODARBOŠOS?** 6
3. **TEMATS: KAS MAN JĀZINA PAR ES BUDŽETU?** 8

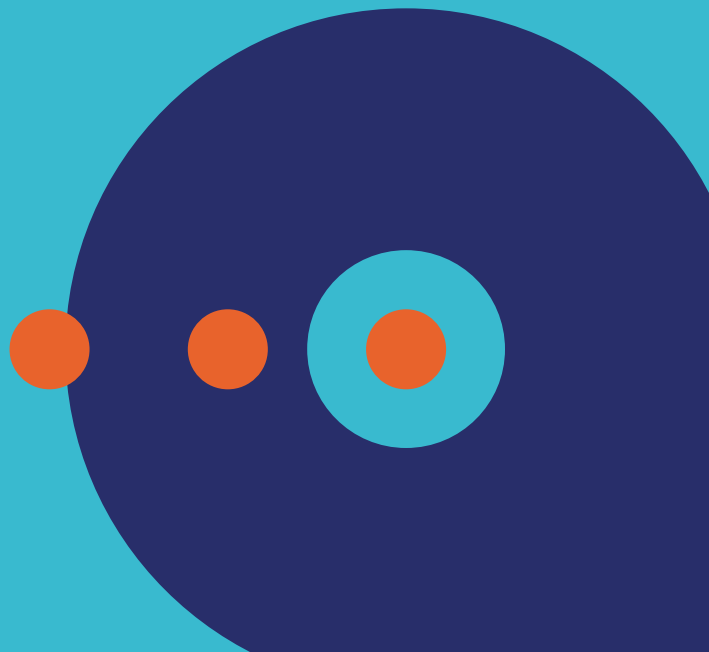
PIELIKUMS — PRAKTISKA INFORMĀCIJA: KĀDU PALĪDZĪBU ES SAŅEMŠU, LAI ORGANIZĒTU UN APMĀKSĀTU SAVAS TRANSPORTA UN IZMITINĀŠANAS IZMAKSAS?

PASĀKUMA ORGANIZATORI: KAS ORGANIZĒ ŠO PANEĻDISKUSIJU?

Eiropas pilsoņu paneļdiskusiju par nākamo ES budžetu organizē Eiropas Komisija. Eiropas Komisija ir ES izpildvara, kas atbild par tiesību aktu ierosināšanu, politikas īstenošanu un ES funkcionēšanas pārvaldību ikdienā. Tā nodrošina ES tiesību aktu pareizu piemērošanu visās dalībvalstīs, pārstāv ES starptautiskā līmenī un pārrauga budžetu un finanses. Komisija strādā, lai popularizētu ES intereses un politiku tādās jomās kā tirdzniecība, vide un konkurence.

Komisija ir atbildīga arī par jauna ES ilgtermiņa budžeta ierosināšanu 2025. gada jūlijā. Komisija iesaistās plašās konsultācijās, lai apkopotu viedokļus par šo nākamo budžetu.

1/ Process:

kas ir Eiropas pilsoņu paneļdiskusijas

KĀDA IR EIROPAS PILSONU PANEĻDISKUSIJU PRIEKŠVĒSTURE?

Eiropas Komisijas rīkotajās pilsoņu paneļdiskusijās nejausi izvēlēti dalībnieki no visām 27 dalībvalstīm tiekas, lai apspriestu svarīgākos gaidāmos tiesību aktus un citas Eiropas līmeņa iniciatīvas. Kā paneļdiskusijas dalībnieks jūs pārņemsiet stafeti no daudziem Eiropas pilsoņiem, šoreiz pievērsoties tēmai par jaunu ilgtermiņa ES budžetu, kas atbilst mūsu nākotnes mērķiem, sākot ar 2028. gadu. Pamatojoties uz diskusijām, jūs izstrādāsi ieteikumus, kurus Eiropas Komisija ņems vērā, sagatavojotnākamo ES ilgtermiņa budžetu. Šis process ir tikko sācies. Plašāku informāciju var skatīt šeit:

https://citizens.ec.europa.eu/new-european-budget_lv.

Paneļdiskusiju grupas tika izveidotas pēc 2021.-2022. gadā notikušās konferences par Eiropas nākotni. Konferences laikā 800 nejausi izvēlēti paneļdiskusijas dalībnieki aicināja arī turpmāk nodrošināt līdzīgas iespējas pilsoņiem biežāk piedalīties Eiropas politiku veidošanā. Reaģējot uz to, Eiropas Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena (Ursula von der Leyen) nolēma, ka Eiropas pilsoņu grupas kļūs par Eiropas demokrātiskās dzīves iezīmi, iesaistot pilsoņus politikas veidošanas procesā.

Turpmākajās paneļdiskusijās tika aplūkoti specifiskāki politikas temati: ko iesākt ar [pārtikas atkritumiem](#), kā [veidot virtuālo pasauli](#), kā [veicināt mācību mobilitāti](#), kā uzlabot [energoefektivitāti](#) un kā [cīnīties pret naidu sabiedrībā](#).

KĀ NORITĒS ŠĪ EIROPAS PILSONU PANEĻDISKUSIJA?

Jūs pievienosities 149 nejausi izvēlētiem pilsoņiem no visām dalībvalstīm, kas pārstāv ES daudzveidību un no kuriem viena trešdaļa ir jaunāki par 29 gadiem, lai nodrošinātu produktīvas diskusijas starp paudzēm. Visi kopā jūs iesaistīsieties Eiropas pilsoņu paneļdiskusijā par jaunu Eiropas budžetu. Jūs kā Eiropas pilsonis bagātināsiet institucionālo procesu, lai tiktu pieņemti labāki

lēmumi. Šos lēmumus pieņems struktūras, kas pārstāv 450 miljonus Eiropas iedzīvotāju: Eiropas Komisija, Eiropas Parlaments un ES Padome.

Paneļdiskusijā jūs un citi pilsoņi strādāsi **mazās grupās (katrā aptuveni 12 cilvēki) un visi kopā (plenārsēdēs)**. Mazākajās darba grupās jums būs iespēja padziļināti pievērsties katram tematam. Jūs apspriedīsiet dažādus uzskatus un idejas un izstrādāsi ieteikumus par to, kādām jābūt nākamā ilgtermiņa budžeta prioritātēm. Turklāt jūs regulāri piedalīsieties "plenārsēdēs", lai dalītos pieredzē, uzklautu citus paneļdiskusiju dalībniekus un ekspertus, kā arī sniegtu atsauksmes par citu mazo grupu idejām. Visbeidzot, jūsu izstrādātos ieteikumus pieņems paneļdiskusijas dalībnieku grupa.

Jūsu darbu padarīs iespējamu apbrīnojama **profesionālu tulkū** komanda. Viņi nodrošinās sinhrono tulkojumu visās 24 Eiropas Savienības oficiālajās valodās. Jūs varēsiet runāt valodā, kurā jums ir visērtāk izteikties.

Veikt darbu jums palīdzēs **atbalsta personāls**. Šīs komandas uzdevums ir nodrošināt, lai katrs dalībnieks šajā procesā justos ērti. Tā sekos līdz katras sesijas laika grafikam un progresam. Tā palīdzēs padarīt grupas darbu dinamiskāku, lai gūtu maksimālu labumu no katra individuālā un grupas ieguldījuma. Tā arī nodrošinās dažādus instrumentus kopīgam darbam un kolektīvai lēmumu pieņemšanai. Turklāt uz vietas būs pieejami palīgi, kas palīdzēs jums plānot nedēļas nogales, sniedzot praktisku informāciju.

Visa procesa laikā jums palīdzēs arī atzītu ES budžeta ekspertu komanda. Tā sauktā "**Zināšanu komiteja**" sniegs zināšanas ne tikai par dažādiem ES budžeta aspektiem, bet arī par to, kā darbojas Eiropas Savienība. Diskusiju laikā viņi atbildēs uz jūsu jautājumiem, sniegs atsauksmes un komentārus. Jums būs arī iespēja apmainīties viedokļiem ar citiem pilsoniskās sabiedrības, ES iestāžu un akadēmisko aprindu pārstāvjiem. Mēs darīsim visu iespējamo, lai sniegtu visu jums nepieciešamo informāciju saprotamā un interaktīvā veidā. Neuztraucieties, jums nav jāklūst par ekspertu!

EIROPAS PILSONU PANĒLDISKUSIJA PAR JAUNU EIRÓPAS BUĢŽETU, KAS ATBILST MŪSU NĀKOTNES MĒRĶIEM

Kopā ar pārējiem dalībniekiem jūs tiksieties trīs sesijās. Divas sesijas notiks klātienē Briselē, bet viena sesija notiks tiešsaistē:

- **1. sesija**
2025. gada 28.-30. marts (uz vietas Briselē, Beļģijā)
- **2. sesija**
2025. gada 25.-27. aprīlis
(tiešsaistē, izmantojot videokonferences rīku)
- **3. sesija**
2025. gada 16.-18. maijs (uz vietas Briselē, Beļģijā)

Mēs lūdzam jūs ievērot sanāksmju grafiku un piedalīties katrā programmas daļā. Ja jums ir praktiska problēma, kuru nepieciešams atrisināt, varat vērsties pēc palīdzības pie mūsu atbalsta komandas. Ja jums ir veselības problēmas, lūdzu, nekavējoties informējiet mūs par to, un uz vietas esošā persona vai viesnīcas reģistratūra sniegs jums tūlītēju palīdzību.

Ekspertu grupā var piedalīties tikai tie cilvēki, kas atlasīti pēc nejaucības principa. Personas, kas sniedz atbalstu dažiem dalībniekiem ar īpašām vajadzībām, diskusijās nepiedalīsies, bet varēs piedalīties kā klausītāji. Viņiem arī būs pieejami saviesīgie pasākumi.

Vakaros jūs tiksiet aicināti uz **saviesīgiem pasākumiem** (ceturtdien, piektdien, sestdien). Lūdzu, pievienojieties mums un veltiet laiku, lai iepazītos ar citiem dalībniekiem un kopīgi piedzīvotu šo reto brīdi, kad vienā telpā atrodas pilsoņi no visām 27 dalībvalstīm.

Ja jums ir kādas grūtības saistībā ar pasākuma norisi vai, ja redzat kādu likumam neatbilstošu rīcību, lūdzu, sazinieties ar personu, kas paneļdiskusijas sesiju laikā būs **"iekļautības speciālists"**, vai starp sesijām nosūtiet e-pasta vēstuli.

Paneļdiskusiju papildina [tiešsaistes debates pilsoņu iesaistīšanās platformā](#), kurā var piedalīties ikviens Eiropas pilsonis, kas vēlas paust savu viedokli par nākamo ES ilgtermiņa budžetu. Aicinām jūs informēt savus ģimenes locekļus, draugus un kolēģus, kuri nav izvēlēti dalībai paneļdiskusijā, lai viņi varētu tajā iesaistīties.

Ja piekrītat, jūs tiksiet aicināts sociālajos tīklos informēt par savu dalību šajā paneļdiskusijā. Mēs vienīgi lūdzam nedalīties ar citu dalībnieku personisko informāciju un ieguldījumiem.

Visās sesijās piedalīsies arī Komisijas darbinieki, kas gatavo nākamo priekšlikumu par jauno ES budžetu, lai uzklautu jūsu ieteikumus un paziņojumus.

Piedalīsies arī novērotāju grupa, lielākoties pētnieki, kuri ir ieinteresēti sekot līdzi paneļdiskusijas procesam. Viņi neiejauksies jūsu diskusijās un neatsauksies personīgi uz jums un citiem paneļdiskusijas dalībniekiem. Tiks uzaicināti arī plašsaziņas līdzekļi, un tikai tad, ja jūs piekritīsiet, viņi kādam no paneļdiskusijas dalībniekiem var lūgt sniegt interviju.

2 / Uzdevums: ar ko es nodarbošos?

2025. gada jūlijā Komisija iesniegs priekšlikumu jaunam ES ilgtermiņa budžetam, kas sāksies 2028. gadā, un pēc tam par to lems Eiropas Parlaments un ES Padomes dalībvalstis. Šī ir iespēja vienoties par spēcīgu un modernu ES budžetu, kas atbilst mūsu mērķiem.

ES nākotnē gaidāmas būtiskas pārmaiņas — mūsu sabiedrībā, drošībā, ekonomikā un uz mūsu planētas. Brīvas, demokrātiskas, spēcīgas, drošas, pārtikušas un konkurētspējīgas Eiropas mērķis, kas izklāstīts šīs Komisijas [politiskajās pamatnostādņēs](#) un [Eiropadomes 2024.-2029. gada stratēģiskajā programmā](#), ir jāsasniedz ļoti sarežģītā ģeopolitiskā kontekstā. No ES budžeta jāturpina uzlabot iedzīvotāju dzīves kvalitāte un dzīves apstākļi, kā arī jāatbalsta darbavietas, uzņēmumi, studenti, lauksaimnieki, pētniecība, reģioni un vietējās kopienas visā Eiropā un ārpus tās. Tajā pašā laikā ir jāpievēršas neatliekamām prioritātēm, piemēram, aizsardzības un drošības jomā.

Lai gan nepieciešamība pēc rīcības ES mērogā pieaug, ES budžetā ir ierobežoti finanšu resursi. Lai veidotu nākamo ES ilgtermiņa budžetu, ir nepieciešama kopīga pamatproblēmu analīze — plaša vienošanās par to, “ko” finansēt, proti, par ieguldījumu vajadzībām turpmākajos gados un to, “kā” to finansēt. Eiropas Komisija vēlas iesaistīties debatēs ar paneļdiskusijas dalībniekiem par nākamo ES budžetu. Tāpēc jums un pārējiem šīs pilsoņu paneļdiskusijas dalībniekiem būs jāatbild uz šādu visaptverošu jautājumu:

“Kādas ES finansētās prioritātes un darbības sniedz vislielāko pievienoto vērtību eiropiešiem?”

Šim jautājumam ir divi galvenie aspekti:

- Kādām prioritātēm nākotnē būtu jāizmanto ES budžets?
- Kāda veida pasākumi būtu jāatbalsta no ES budžeta, lai palīdzētu īstenot šīs prioritātes?

Orientēties šajā tematā jums palīdzēs dažādi apakšjautājumi. Piemēram, kā mēs varam maksimāli izmantot katru eiro no ES budžeta? Kā tas var atspoguļot atšķirīgās eiropiešu vajadzības? Vai jums ir idejas, kā ES budžets varētu tiešā veidā un pozitīvi ietekmēt jūsu dzīvi? Kā ar to var vislabāk risināt Eiropas kopējās problēmas?

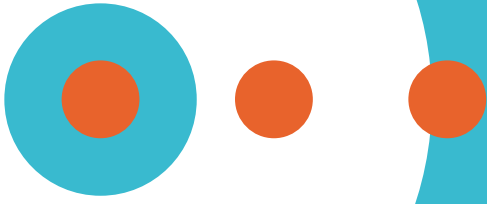
Ar pieredzējušu moderatoru, ekspertu un ārējo lektoru atbalstu un ieskatu jūs un pārējie līdzpilsoņi trīs sesijās meklēsiet atbildes uz šiem jautājumiem.

1. SESIJĀ jūs veidosiet kopīgu izpratni par ES budžetu un pilsoņu paneļdiskusijas darbības jomu. Ievaddaļā tiks izskaidrota ES budžeta būtība, tostarp tā attīstība, kas tiek finansēts, no kurienes nāk nauda un kā tiek pieņemti lēmumi. Kopā ar citiem pilsoņiem jūs arī izpētīsiet kopīgās prioritātes un dažādās finanšu vajadzības, kurām nepieciešams atbalsts no ES budžeta. Jūs apspriedīsiet redzējumu par kopīgo nākotni, konstatēsiet galvenos izaicinājumus un iespējas. Jūs arī domāsiet par to, pēc kādiem principiem būtu jāvadās nākamajā ES budžetā.

2. SESIJĀ, kas notiks tiešsaistē, jūs vienosities par politiskajām prioritātēm un izstrādāsiet pirmos ieteikumus. Jūs attīstīsiet idejas par to, kā vislabāk atbalstīt šīs kopējās prioritātes un risināt konstatētās kopējās problēmas. Jo īpaši jūs noteiksiet, kādi pasākumi varētu visvairāk uzlabot iedzīvotāju dzīvi visā Eiropā, un apspriedīsiet to.

3. SESIJĀ jūs pilnveidosiet savas idejas. Galu galā šīs idejas kļūs par galīgajiem ieteikumiem, kā izveidot tādu ES budžetu, kas atbilst mūsu nākotnes mērķiem. Par jūsu rezultātiem balsos un tos pieņems pēdējā plenārsesijā.

Paneļdiskusijas **REZULTĀTI** būs ieteikumu saraksts, kas tiks iekļauts Eiropas Komisijas turpmākajā darbā saistībā ar ES budžetu.

3 / Uzdevums:

kas man jāzina par ES budžetu?

KĀPĒC MUMS IR NEPIECIEŠAMS ES BUDŽETS?

Kā jūs droši vien zināt, budžets ir plāns, kas parāda, cik daudz naudas persona vai organizācija nopelnīs un cik daudz tai būs nepieciešams vai cik tā varēs iztērēt. Katrai pasaules valstij ir budžets, kas ir aprēķins ar tās potenciālajiem ienākumiem (cik daudz naudas tā nopelna) un izdevumiem (cik daudz naudas tā tērē).

ES budžets tiek izmantots tad, kad ir efektīvāk tērēt naudu ES līmenī nekā vietējā, reģionālā vai valsts līmenī. To var saukt par ES budžeta "pievienoto vērtību". Tas darbojas papildus dalībvalstu budžetiem. Dažas no jomām, kurās ES budžets salīdzinājumā ar valstu budžetiem sniedz lielu pievienoto vērtību, ir uzskaitītas tālāk.

- **Pirmkārt**, ar to atbalsta tādas Eiropas politikas virzienus, kuros ES ir būtiska loma, kā noteikts Eiropas Savienības līgumos, kas ir saistoši nolīgumi starp dalībvalstīm. Šīs politikas jomas ir, piemēram, lauksaimniecība un kohēzija. Lauksaimniecības nozarē galvenā uzmanība tiek pievērsta nodrošinātības ar pārtiku garantēšanai, lauksaimnieku iztikas atbalstam un ilgtspējīgas lauksaimniecības veicināšanai visā ES. Savukārt kohēzijas politikas mērķis ir veicināt augstu dzīves kvalitāti visos ES reģionos, veicinot ekonomisko, sociālo un teritoriālo vienotību, pamatojoties uz solidaritātes principu.
- **Otrkārt**, no ES budžeta tiek atbalstīti projekti ar patiesu Eiropas dimensiju, piemēram, pārrobežu infrastruktūra (piemēram, vilcienu tīkls "Rail Baltica", kas savieno Igauniju, Latviju un Lietuvu ar pārējo Eiropu) vai daudzvalstu projekti (piemēram, vairāku dalībvalstu tiesu iestāžu sadarbība).
- **Treškārt**, tas ļauj risināt Eiropas problēmas, kas ir kopīgas visām dalībvalstīm, piemēram, nepieciešamību stiprināt mūsu konkurētspēju, garantēt mūsu drošību, kā arī pabeigt zaļo un digitālo pārkārtošanos.
- **Ceturtkārt**, ar to palīdz risināt kopīgas krīzes un ārkārtas situācijas, piemēram, COVID-19 pandēmiju un Krievijas agresīvā kara pret Ukrainu ietekmi.
- **Piektkārt**, ar to atbalsta ES globāla mēroga darbības, piemēram, attīstot starptautiskās partnerības, sadarbību attīstības jomā un humāno palīdzību.

Apvienojot resursus, esot vienoti, risinot kopīgas problēmas un palīdzot visām dalībvalstīm, to iedzīvotājiem un citām valstīm, ar ES budžetu tiek radīta pievienotā vērtība, stiprināta Eiropas ekonomika un ģeopolitiskais stāvoklis.

Jāņem vērā arī tas, ka ieguldījumi tiek finansēti ne tikai no publiskā sektora — valstu budžetiem vai ES budžeta —, bet arī no privātā sektora līdzekļiem (t. i., privātie uzkrājumi Eiropā un ārpus tās). Publisko finansējumu var izmantot, lai piesaistītu privāto kapitālu, piemēram, finansējot daļu no inovatīviem projektiem, kurus privātie uzņēmumi uzskata par pārāk riskantiem, lai tajos ieguldītu, vai arī samazinot privāto ieguldījumu risku, sniedzot garantijas.

KAS IR ES BUDŽETS?

Runājot par ES budžetu, bieži tiek pieminēts ilgtermiņa plāns, ko sauc par daudzgadu finanšu shēmu (DFS). Šajā plānā ir noteikta kopējā pieejamā naudas summa un iekļauti lēmumi, kā tā tiks tērēta vairāku gadu laikā. Tajā noteikti arī izdevumu ierobežojumi katrai galvenajai jomai, piemēram, drošībai un aizsardzībai vai dabas resursiem un videi. Daudzgadu finanšu shēmas pamatā ir Eiropas Komisijas priekšlikums, ko pēc Eiropas Parlamenta piekrišanas saņemšanas vienprātīgi pieņem 27 dalībvalstis. Tas tiek darīts Padomē turpmākajā tekstā sīkāk izskaidrotajā veidā.

Pamatojoties uz daudzgadu finanšu shēmu, katru gadu tiek izstrādāts un apstiprināts ES gada budžets. Tajā ir noteikti attiecīgā gada izdevumi un ieņēmumi, vienlaikus ievērojot kopsummas, par kurām panākta vienošanās saskaņā ar ES ilgtermiņa budžetu.

Pašreizējais ES ilgtermiņa budžets ir spēkā no 2021. līdz 2027. gadam. Tā apjoms ir 1,2 triljoni EUR, kas veido aptuveni 1 % no ES IKP (iekšzemes kopprodukts = valstī noteiktā laika posmā saražoto preču un pakalpojumu vērtība). **ES ir 27 dalībvalstis, kurās kopumā dzīvo 450 miljoni iedzīvotāju.** Ņemot vērā šos skaitļus, ES gada budžets patiesībā ir diezgan neliels — **aptuveni 160–180 miljardi eiro gadā 2021.–2027. gadā.** Tas ir pielīdzināms Dānijas valsts budžetam, kas paredzēts 5,6 miljoniem iedzīvotāju, un ir par aptuveni 30 % mazāks nekā Polijas budžets, kas paredzēts 38 miljoniem iedzīvotāju.

Izņēmuma kārtā to papildina aptuveni 800 miljardi eiro no “NextGenerationEU”, kas ir pagaidu instruments, lai palīdzētu atveseļoties no COVID-19 pandēmijas. Tādējādi ES ilgtermiņa budžets kopā ar “NextGenerationEU” sasniedz aptuveni 2 triljonus eiro.

“NextGenerationEU” ir ES pagaidu atveseļošanas instruments, kas paredzēts, lai palīdzētu dalībvalstīm atgūties no COVID-19 pandēmijas ekonomiskās un sociālās ietekmes. Ar to nodrošina finansējumu 800 miljardu eiro apmērā, piešķirot dotācijas un aizdevumus, lai atbalstītu reformas un ieguldījumus, īpašu uzmanību pievēršot zaļajām un digitālajām pārmainām, ekonomikas noturībai un sociālajai kohēzijai. Lai finansētu “NextGenerationEU”, Eiropas Komisija ES vārdā aizņemas līdzekļus kapitāla tirgos.

KO FINANSĒ ES UN KO TĀ LĪDZ ŠIM IR SASNIEGUSI?

ES ilgtermiņa budžets ir sadalīts izdevumu kategorijās, tālāk sniegti to piemēri.

- **Vienotais tirgus, inovācija un digitālā vide**

Ar to atbalsta pētniecību, palīdz digitalizēt uzņēmumus un valdības pakalpojumus, kā arī investē fiziskajā (piemēram, dzelzceļi), digitālajā (piemēram, 5G un ātrgaitas internets) un kosmosa infrastruktūrā. Ar to arī veicina konkurētspēju, piemēram, finansējot svarīgākās tehnoloģijas digitālajā, klimata un biotehnoloģiju jomā.

- **Kohēzija, noturība un vērtības**

Ar tās darbību mazina reģionālās atšķirības un veicina ilgtspējīgu attīstību ES. Ar šo finansējumu tiek atbalstīta pāreja uz videi draudzīgu un digitālu ekonomiku, sniegts atbalsts jaunatnes un veselības aizsardzības iniciatīvām, kā arī popularizētas ES vērtības. Piemēram, ar to palīdz attīstīt viedās pilsētas, videi draudzīgu transportu un projektus, kas savieno attālos reģionus. Ar to atbalsta arī reģionus, kurus visvairāk skārusi pāreja no fosilā kurināmā uz videi draudzīgo enerģiju, un piedāvā apmācības, lai palīdzētu darba ņēmējiem apgūt jaunas prasmes. Ar to finansē projektus un organizācijas pārrobežu izglītības mobilitātei, sociālajai iekļautībai, labākai veselības aprūpei, tiesiskumam, cilvēktiesībām un kultūras iniciatīvām.

- **Dabas resursi un vide**

Ar to galvenā uzmanība tiek pievērsta ES lauksaimniecības un jūrniecības nozaru ilgtspējas veicināšanai, kā arī cīņai

pret klimata pārmaiņām un nodrošinātības ar pārtiku garantēšanai. Tas ietver atbalstu lauksaimniekiem un zivsaimniecībai, ieguldījumus lauku attīstībā, bioloģiskās daudzveidības aizsardzību, mežu un savvaļas dabas saglabāšanu un oglekļa emisiju samazināšanu.

- **Migrācijas un robežu pārvaldība**

Ar to uzlabo robežu drošību un atbalsta efektīvu migrācijas pārvaldību. Tas nozīmē, piemēram, ieguldījumus robežu uzraudzībā, pretterorisma pasākumos un projektos, kas palīdz integrēt migrantus, vienlaikus nodrošinot patvēruma sistēmu.

- **Drošība un aizsardzība**

Tās mērķis ir palielināt stratēģisko autonomiju un stiprināt ES aizsardzības rūpniecību. Piemēram, finansējot kopīgus militāros pētījumus, kibernetikas un nākamās paaudzes aizsardzības tehnoloģijas, kā arī Eiropas satelītu navigācijas sistēmas.

- **Kaimiņvalstis un pasaule**

Ar to finansē ES darbības ārvalstīs, lai veicinātu stabilitāti, attīstību un humāno palīdzību, kā arī popularizētu ES vērtības pasaulē. Piemēram, šis atbalsts palīdz veidot infrastruktūru, uzlabot veselības aprūpi un izglītību jaunattīstības valstīs, kā arī sniedz neatliekamo palīdzību konfliktu zonās vai dabas katastrofu skartajās teritorijās.

- **Eiropas publiskā pārvalde**

Ar to arī finansē ES administrāciju, lai nodrošinātu efektīvu ES pārvaldību.

Vienotais tirgus, inovācija un digitālā vide

149,9 (+11,5 no NGEU)

Kohēzija, noturība un vērtības

429,8 (+776,5 no NGEU)

Dabas resursi un vide

400,3 (+18,9 no NGEU)

Migrācijas un robežu pārvaldība

28,3

Drošība un aizsardzība

16,4

Kaimiņvalstis un pasaule

113,7

Eiropas publiskā pārvalde

82,5

Kopā 2027,9 miljardi eiro

“NextGenerationEU”
806,9 miljardi

Ilgtermiņa budžets
1 221 miljards

ES budžetam ir tieša un konkrēta ietekme uz Eiropas iedzīvotāju, uzņēmumu, pētnieku, lauksaimnieku un vietējo kopienu dzīvi. Lūk, daži piemēri ar sasniegumiem, ko ES budžets ir ļāvis īstenot.

- **KLIMATS:** 87 miljonu tonnu oglekļa dioksīda ekvivalenta novēršana gadā.
- **MĀCĪBU MOBILITĀTE:** kopš programmas “Erasmus” izveides 1987. gadā tajā ir piedalījušies 16 miljoni personu.
- **DARBAVIETAS:** pēdējos gados 6,8 miljoni personu atrada darbu, izmantojot Eiropas Sociālā fonda finansētās iniciatīvas.
- **DIGITALIZĀCIJA:** ES finansējums ir pamatā Eiropas satelītu navigācijas sistēmai Galileo, kuras signālus izmanto vairāk nekā 2,3 miljardi ierīču visā pasaulē, sākot no viedtālruniem un beidzot ar avārijas bojām. Pateicoties ES finansējumam, Galileo nodrošina brīvi pieejamus satelītu datus, kas ļauj noteikt atrašanās vietu, navigāciju un laiku.
- **UZŅĒMUMU ATBALSTS:** no 2014. līdz 2022. gadam ES finansiālo atbalstu no kohēzijas politikas saņēma 2,5 miljoni uzņēmumu.
- **ZINĀTNE:** no 1985. līdz 2023. gadam ES atbalstu pētniecībai ir saņēmuši 35 Nobela prēmijas laureāti.
- **ENERĢĒTIKAS INFRASTRUKTŪRA:** 2014.–2020. gada periodā ES energosistēmai tika pievienoti 3613 kilometri elektrības kabeļu, kas paredzēti dalībvalstu starpsavienojumiem.
- **KULTŪRA:** 2024. gadā piecas no “Oskaram” nominētajām filmām ir atbalstītas no ES budžeta.

KĀ TIEK FINANSĒTS ES BUDŽETS?

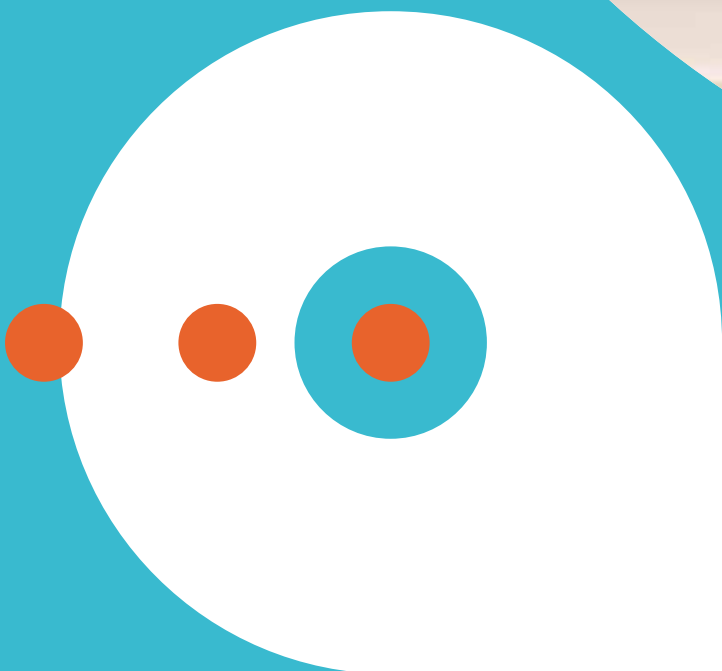
2021.–2027. gada ES budžets tiek finansēts no turpmāk uzskaitītajiem avotiem, kas aprēķināti no gada uz gadu.

- 1. Iemaksas no valstu budžetiem** (64 % 2025. gadā) atkarībā no dalībvalstu nacionālā ienākuma (NI) līmeņa. Tās ir lielākais ES budžeta ieņēmumu avots un nodrošina, ka ieņēmumu vienmēr pietiek, lai segtu visus apstiprinātos izdevumus, un ka ES budžets vienmēr ir līdzsvarots.
- 2. Muitas nodokļi** (14 % 2025. gadā), ko piemēro precēm, kuras ievie ES no valstīm, kas nav ES dalībvalstis.
- 3. Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)** (16 % 2025. gadā) atkarībā no dalībvalstu nacionālā ienākuma (NI) līmeņa.
- 4. Izlietotais plastmasas iepakojums** (5 % 2025. gadā). Dalībvalstu iemaksas, pamatojoties uz nepārstrādātā izlietotā plastmasas iepakojuma daudzumu katrā dalībvalstī.
- 5. Citi ieņēmumi**, piemēram, iemaksas no valstīm, kas nav ES dalībvalstis, un naudas sodi uzņēmumiem par pret konkurenci vērstu rīcību.

Turklāt Eiropas Komisija ir pilnvarota [ES līgumos](#) ES vārdā aizņemties no starptautiskajiem kapitāla tirgiem. Kopš 2021. gada Komisija [piesaista līdzekļus kapitāla tirgos](#), lai finansētu tās atveseļošanas plānu pēc COVID, “NextGenerationEU” papildus aizņēmumiem citām prioritātēm, piemēram, Ukrainas atbalstam.

Lai palīdzētu atmaksāt aizņēmumu “NextGenerationEU” dotāciju daļai, Komisija cita starpā ir ierosinājusi [trīs](#) jaunus papildu ieņēmumu avotus.

- Daļa ieņēmumu no **ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas**, kas ir ES mēroga sistēma, kura nosaka siltumnīcefekta gāzu emisiju ierobežojumus energoietilpīgās nozarēs, ļaujot uzņēmumiem pirkt un pārdot emisiju kvotas, lai stimulētu emisiju samazināšanu.
- **Oglekļa ieviešanas mehānisms (OIM)**, kas nosaka oglekļa cenu precēm, kuras tiek importētas uz ES, lai nodrošinātu, ka ārvalstu ražotāji ievēro tādas pašas klimata standartus kā ES rūpniecības nozares.
- Dalībvalstu pagaidu iemaksas ierobežotā apmērā, pamatojoties uz uzņēmumu **peļņas līmeni**.

KĀ NOTIEK ES BUDŽETA APSPRIEŠANA UN TĀ PIEŅEMŠANA?

Lai gan tas nebūs šīs paneldiskusijas uzmanības centrā, ir svarīgi, lai jūs būtu informēti par ES budžeta pieņemšanas procesu.

ES ilgtermiņa budžetu apspriež un pieņem Eiropas Parlaments un ES Padome, pamatojoties uz Eiropas Komisijas priekšlikumiem. ES Padomi veido dalībvalstu valdību pārstāvji, savukārt Eiropas Parlaments ievēl Eiropas pilsoņi. Lēmumu pieņemšanas procesu var iedalīt trīs posmos.

1. POSMS: IEPAZĪSTINĀŠANA AR ES ILGTERMIŅA BUDŽETU

Sarunas par ES ilgtermiņa budžetu sākas vairākus gadus pirms tā pieņemšanas. Komisija uzsāk procesu, iesniedzot priekšlikumus. Lai sagatavotu šos priekšlikumus, Komisija plaši apspriežas ar iestādēm, ieinteresētajām personām un iedzīvotājiem. Šis ir posms, kurā notiek šīs paneldiskusijas darbs: jūsu ieteikumi būs ieguldījums šo priekšlikumu sagatavošanā.

2. POSMS: ES ILGTERMIŅA BUDŽETA APSPRIEŠANA

ES Padome, kurā ietilpst visas dalībvalstis, sagatavo savu nostāju, pamatojoties uz Komisijas priekšlikumiem. Arī Eiropas Parlaments pieņem savu nostāju par priekšlikumiem. Kad visas puses ir formulējušas savu nostāju, sākas sarunas starp Parlamentu un Padomi, lai panāktu kopīgu vienošanos.

3. POSMS: ES ILGTERMIŅA BUDŽETA PIEŅEMŠANA

Pēc tam, kad ir panākta vienošanās, ES ilgtermiņa budžetu pieņem ar "Ipašu likumdošanas procedūru". ES Padomei ir vienprātīgi jāvienojas par dažādiem elementiem. Pēc tam ir jāsaņem Eiropas Parlamenta piekrišana.

Vajadzības gadījumā ES ilgtermiņa budžetu tā darbības laikā var pārskatīt, ja rodas neparedzēti un negaidīti jauni izaicinājumi. Tas notika 2024. gada februārī, kad ES budžets tika pārskatīts, lai finansētu tādas prioritātes kā atbalsts Ukrainai, stratēģiskās tehnoloģijas un migrācija.

KĀ NOTIEK ES BUDŽETA IZPILDE?

ES finansējumu tiešā veidā var pārvaldīt Komisija (tiešā pārvaldība), kopīgi Komisija un dalībvalstis (dalītā pārvaldība) vai izpildes partneri, piemēram, Eiropas Investīciju banka (netiešā pārvaldība). Pārvaldības režīms nosaka finansējuma pieteikumu iesniegšanas kārtību un to izvērtēšanas veidu.

Lai gan ES nodrošina finansējumu konkrētai programmai vai projektam vai piedalās projektā, sniedzot garantiju, tā ne vienmēr ir tieši iesaistīta ikdienas pārvaldībā. Lai gan dalībvalstis ir atbildīgas par lielākās daļas ES budžeta izpildi, galīgā atbildība par tā izpildi ir Komisijas ziņā.

Komisija ir apņēmusies aizsargāt nodokļu maksātāju naudu un nodrošināt, lai katrs ES budžeta eiro tiktu iztērēts pārredzami un pareizi. Lai sasniegtu šo mērķi, Komisija cieši sadarbojas ar dalībvalstu iestādēm un citām ES iestādēm.

